

ספר קול ברמה נשמע

זאת הקדמת המחבר

כתוב בריש אדרא זאת¹: יומין זעירין ומארי דחובא דחיק. הכוונה שצריך האדם לדעת **שני דברים אלו**, שימיו מועטים ולא די זה אלא שמארי דחובא דחיק, הוא סמא"ל הוא היצה"ר. ולכן צריך כל ירא שמים להשתדל יומם ולילה בתורה ובמצוות, כדי לתקן חלק נשמתו, כי לזה בא לזה העולם. כי בראותו שימיו קצרים ישים אל ליבו לפחות לקבוע עתים לתורה, באופן שמארי חובא לא ידחק אותה שעה. ולכן צריך האדם להתגבר כארי לכל דבר מצוה כי זה כל האדם. ולהבין ולכוין שכל מצוה ומצוה הוא לצורך תיקון השכינה השוכבת אל עפרא, כדי להקים סוכת דוד הנופלת, כי בזה גם הוא מתקן את עצמו, כי לזה רמזו רבותינו ז"ל אגרא דכלה דוחקא (ברכות דף ו' ע"ב), הרי באומרם דכלה נכללו כל המצוות כולם, כיון שכולם הם לתועלת הכלה, שכך צריך לומר בתחילת עשיית כל מצוה ומצוה ליחדא קב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו לחבר י"ה עם ו"ה ובשם כל ישראל כנודע. ומארי דחובא, דחיק זה. ובידיעה זאת צריך להשתדל אפילו בהיותו בדוחק לעשות הנוגע לכלה, ולא ימתין עד היות לו רווח זמן, וכפי הדוחק שיש אל האדם בעשותו המצוה, כך יש לו שכר. ובכן נתתי בליבי... לסדר החיבור הלזה כדי לזכות הרבים וקראתי שמו **קו"ל ברמ"ה**, כמו שאכתוב (לקמן) הטעם.

והנה זה כמה שנים מאחר שכבר התעסקתי בהלכות בתלמודי הרמב"ם, ואין צריך לומר שולחן ערוך, כי זה הוא מזון של כל יום ולילה. **וששה שנים השתדלתי בתלמוד והרמב"ם ובית יוסף והלבוש**, ומכרתי כל כסף וזהב שהיה לי וקניתי ספרים, וספרי הרב זלה"ה וזה היה בצפת תוב"ב. וגנבתי מן היום ומן הלילה לקרות ולכתוב, ומן ההוצאה כדי לקבוע זמן עיתים לתורה ולעבודה, ועשיתי אני מיטתי עראי כדי לרפאות נפשי. וכל זה הוא מכ"ד שנה עד היום הזה, ומהם מי"ח שנה עד היום תמיד היה לי מדרש קבוע, ובכל יום, ובליל ששי היינו קוראין בחכמה זו.

וכשהתחלתי ללמוד בה וראיתי גדלות חכמת הרב זלה"ה, הוא הרואה, כי תורת אמת היתה בפיהו, הנה תחלת הכל עשיתי מפתחות לכל הספר מפתחות מפסוקים ודברי רז"ל וכינויים בדרך אלפא ביתא, וכן מפתחות הזוהר והתיקונים דרך יאיר נתיב, כי המפתחות שנדפסו כולם מוטעים מן הדפוס, כי אלו המפתחות הם בספר אחד לבדו.

ואח"כ באתי לדמשק וסדרתי שם סידור כוונות התפילות של כל השנה, כל כוונה מסודרת במקומה. והנה בדמשק ראיתי החברים יצ"ו עוסקים בספרי הרב זלה"ה והזוהר, בבית החכם השלם כמוהר"ר **שמואל וויטאל** בנו של הרב חיים וויטאל זלה"ה. ובביתו היו קוראים כל חצי יום השבת מחצי יום ואילך, וכל ליל ששי.

והנה ביזו שני ספרים גדולים כתיבה דקה, שם האחד **עץ חיים²** ושם השני **עץ הדעת טוב**. ושני העצים הם ביד החכם הנזכר (בנו) [בן] הרב זלה"ה, וכל מה שראיתי איזה חידוש כתבתי אותו בספר אחד, ונקרא שמו **רנ"ו ליעקב**, והוא מסודר בפרשיות ותפלות ובגלגולים ושאר הדברים. אחר כך קיבצתי וביררתי וסדרתי כל גילגולים בשמותם דרך אלפ"א בית"א וקראתי שמו **משיבת נפש**. ואחר כך סדרתי ספר אחד כמוהו בתוספת מגלגולים חדשים שבאו בידי אחר כך. ואותו הראשון מכרתי אותו אל החכם כהר"ר רפאל ווידל נר"ו הדר

¹ ספר "קול ברמה" הוא פירוש הרב יעקב צמח על אידרא רבא.

² כאן הכוונה לשמנה שערים שנקראו בפי מהרח"ו עץ חיים ואינו עץ חיים שלנו, שכן זה סדרו הרב מאיר פאפירש אחר כמה שנים, שכן הרמ"פ הוא תלמידו של הצמח.

בצפת תוב"ב, אחר שהעתיק אותו החכם הנעלה כהר"ר אליהו רבא זלה"ה. וספר השני בתוספת (העתיק אותו החכם הנעלה כה"ר שלמה פורמיגיני נר"ו ממנטובה. גם ספר הראשון בלתי תוספת) העתיק אותו החכם הנעלה כהר"ר נסים הכהן מדמשק.

ואחר כך סדרתי ספר אחד ונקרא שמו נגיד ומצוה, ובו מסודרים כל המעשה שצריך בענין המצות כמו ציצית ותפילין וכיוצא ואופן לבישתם וכל סדר המצות ותיקוני הנפש וכל ענין כוונות ענין הקדישים בזמנים של התפילות והמצות שאין להם זמן קבוע. ועשיתי אותו בקיצור הרבה מאוד, כי אמרתי להדפיסו להפיק רצון חברי, ובא אלי חלום קשה עד מאוד, (וזההרנו) וזההירו אותי במאוד מאוד שאשמור מלשים אותו בדפוס, ובראותי כך סדרתי ספר אחד כשמו ובו תוספות בכל ענין, ומכרתי הראשון אל החכם השלם כהר"ר יהושע אנדלי זלה"ה, והעתיקו ממנו למצרים ולקונסטנדינה. והשני בתוספות העתיק אותו פה השר המרומם החכם הנעלה הר"ר אברהם אלכולי יצ"ו ממצרים.

ואחר כך עשיתי סידור אחד קטן הכמות, ובו כוונות קצרות מחול ושבת ור"ח, ושלחתי אותו לקונסטנדינה אל החכם השלם הדיין המצוין כמוהר"ר בנימין הלוי, ושלח לי מתנת יד. אחר כך עשיתי סידור אחר ובו כל תיבת נוסח התפילות, ובצידו כל כוונה וכוונה הנמצא בספרים, והוא מכל השנה ולא חסר בה כוונה. והנה אותו סידור הגדול שסדרתי בדמשק ישר בעיני החברים יצ"ו, והעתיק החכם השלם כמוהר"ר חיים כהן והחכם הנעלה נסים הכהן, ובנו של החכם השלם **כמוהר"ר שמואל וויטאל נר"ו**, וממנו העתיק החכם הנעלה **כמוהר"ר מיכאל הררי**, והחכם הנעלה כהר"ר יצחק הכהן. והנה פה ירושלים עיר הקדש תוב"ב חילה פני השר המרומם הנ"ל ולקח אותו ממני ונתן לי מתנת ידו.

ועוד קבצתי ותקנתי שלשה ספרים ובהם כל ביאורי ממאמרי הזוהר מסודר בפרשיות ודף הזוהר כל ביאור הנמצא בספרים. והשני אדרות שגדלו בביאורם שמתים וסדרתי כל אחד ספר בפני עצמו. ואחר כך כתבתי בנייר אחד גדול אילן הפרצופים מסודרים בציורים כפי הנזכר בספרים מחולקים הפרצופים והפרקים המתלבשים מזה לזה. וכל ביאורו מסביב כמראה המקום דף הספר שהעתיקתי אותו משם. ואחר כך סדרתי ספר אחד ובו דרוש הכולל המתחיל כשעלה ברצונו יתברך לברוא את העולם, וסביב דרוש זה כל הפירושים הנמצאים בספרים השייכים לביאור שורש שלו שבאותו הכלל, כי הדרוש הנזכר הוא שתום מאוד, ובאותו הספר קיבוץ דרושי הצלם כי רבו, ודרושי ההיכלות ודרש הכסא. וגם בנייר גדול כתבתי סדר בחינת הנבואה כפי הכללים הכתוב בשער רוח הקודש, כל בחינה בפני עצמה כי בפרטות קו"ל דיבוי"ר הב"ל וכיוצא. וגם בנייר גדול כתבתי כוונת ק"ש כל תיבה ותיבה בפני עצמה והחילוק שיש בד' ק"ש בקו המידה בכל הספרים הנזכר. וגם הקדיש כי רבו סדר כונתו, הוא מסודר בנייר גדול, כל בחינה ובחינה בפני עצמה בכוונתה וביאורה בצידה.

ואחר כך עשיתי ספר גדול ובו כל סעיף השולחן ערוך לא חסר סעיף, ואצלו כתוב כל הנמצא בזוהר ובספרים על ענין אותו הדין, והרבה עניינים משלי הנלע"ד לחדש או להסכים עם הזוהר או הרב זלה"ה, והוא ד' כפות נייר כתיבה דקה, וכתוב בו עד הלכות שחיטה, וראיתי עצמי בדוחק גדול מאוד ושלחתי ספר הנזכר שקראתי שמו **זר זהב** וגם פירוש משלי שעשיתי בדמשק על אדרא רבא וזוטא אל החכם השלם כהר"ר בנימין הלוי הנ"ל, ועד היום בידו, ושלח לי מתנת ידו הטובה.

והנה בסוף שנה ראשונה שבאתי פה ירושלים תוב"ב באו לידי כמה דרושים חדשים אשר הרבה מהם אינם בשום ספר אפילו באותם שביד בנו של הרב ר' חיים וויטאל זלה"ה, והם דרושים עמוקים מאוד וכולם כתובים באצבע איש אלוקים הרב ר' חיים זלה"ה בשם הר' ר' יצחק אשכנזי זלה"ה, אשר אנו קוראים אותו הרב סתם בכל הספרים.

והנה הרב ר' חיים זלה"ה שם אותם בגניזה קבורים ומרוב הזמן נמחקו ונקרעו קצת מהם ובפרט הזוית וקצת הדפים. והנה היו באותם הדפים דברים מפוזרים, ועזרני ה' יתברך והוצאתי לאור כל דרוש ודרוש משפטו, ועשיתי מהם חמשה ספרים אשר נקבו בשמות: **האחד ספר קהילת יעקב**, השני **ספר עולת תמיד** שבו כל עינייני התפילה, השלישי **ספר אדם ישר** כי על אשר שמו בקרבו קראתיו כך, הוא שורש ועיקר כל הדרושים ועיגולים ותיקון כי רבו, והוא חשוב אצלי יותר מכל שאר הספרים, והכל הוא חידוש ותוספת, הרביעי **ספר אוצרות חיים** והוא **ספר שלם שכך היה**, ובו כל דרושים אדם קדמון ושאר דרושים התיקון, והדרושים מסודרים זה אחר זה בחידוש ותוספות ביאור על מה שיש לו (למהרש"ו), החמישי **ספר זוהר הרקיע** ובו כל מאמר מסודר בפירוש ודפי הזוהר. והספרים הנ"ל מכתובת ר' חיים ויטאל זלה"ה עצמו כתיבת אצבעותיו הקדושים והכל משם הרב זלה"ה. והכל עשינו הגה"ה פעמים שלש עם גבר העוסקים בזה המדרש.

גם באו לידי מאותם הדפים הנ"ל וקצתם קרועים בקצת מקומות, וגם הם כתיבת ידי הרב זלה"ה ר' חיים עצמו, והם ביאורי הבנת דברי רשב"י ע"ה עצמו. ובתוכו גם כן יש כמה דברים עמוקים דרך הסוד מחכמתו ודעתו הרחב. ונראה בבירור שעשה ביאור זה אחר שלמד חכמה זו עם הרב זלה"ה. ולא מצאתי דרוש נגדי לחכמת הרב זלה"ה. וגם שרוב פעמים מביא לשון הזוהר כפי הגה"ה שעשה הרב זלה"ה.

גם בתוך אלו הדפים מצאתי שטר אחד שנכתב בצפת שנת השמ"ח ביום ג' י"ו לחודש חשוון, וחתומים בו שלמה דפאריד ושבתאי שימון, ועל גבו כתוב מפתחות מדברים עמוקים שבאלו הדפים בסדר אלפ"א בית"א. ומצאתי בביאור ספר ויקרא על דף ע"ט בפרשת אחרי מות על מאה ועשרים וחמש דיני מסאובתא וכו'. ואמר כאשר ביארתי בדרוש בעלותי ההרה לקחת וכו' (דברים ט' ט'), עניין פסל מיכה ומסכה, והרי כתוב זה בליקוטים. וכן הזכיר שם בתוך דבריו חמשה גבוראן כאשר ביארנו על אדרת נשא דף קל"ז ע"ב והם אלף ות"ה גבוראן. וגם זה נזכר באותו הלשון עצמו בכוננת אתה גבור. באופן שמכל הפנים נזכר שכתב ביאור זה אחרי לומדו עם הרב זלה"ה, והדברים מוכיחים. וכל ביאור הנזכר יבוא כשמונה כפות נייר ויותר, וברוך ה' השלמתי ספר אחד ורוב מן השני, ולכל עשינו הגה"ה בזה המדרש עם החברים יצ"ו.

והנה כל דרוש ודרוש מאלו של הבנת וביאור הזוהר שמתני בפ(רק) שלו כמו שמצאתי (ולא רציתי לשנות הגהת החיד"א) כדי להפריד הסוד מן הפשט, מאחר שהכל הוא מן הדעת **הרב ר' חיים זלה"ה**, כי לפעמים בבירור דבר מדבר שוכח האדם איזה דרוש, כמו שאירע החכם השלם המקובל **כה"ר אברהם אזולי** זלה"ה, שבירר הסוד שהיו בתוך הפשט מהדפים הנזכר שבאו לידו יותר מכ"ה שנה, והשמיט כמה דברים וקבץ כמה ענייני הסוד, וקראו שמו ספר אור הגנוז כנזכר בסוף הקדמות שלו, וז"ל: כי לשונות העמוקים יחדתים בחלק ג' בפני עצמו משום כבוד אלהים הסתר דבר, על כן נקרא שמו ספר (אור) הגנוז, והוא מיוחד וגנוז ליחידי סגולה ע"כ.

ושלשה ספרים אלו שהם דברי רשב"י ע"ה נקראו על שם **תחלת שלשה ספרי הזוהר**, ספר הראשון מביאור בראשית קראתי שמו **שושנה**. וספר מביאור שמות נקרא **ספר המשכילים**, וספר מביאור ויקרא נקרא **עמק השאלה**.

גם עשיתי ספר אחד ובו מקובצים כל השמות הנמצאים בספרים דרך אלפ"א בית"א, וכל שם דבר שיש לו חשבון ומנין כתוב בצדו שורש מקומו כנמצא בספרים וספר זה נקרא ספר ברכות בחשבון. גם עשיתי ספר מסודר בפירוש ממה שעיינתי בספר הזוהר, וכל הכתוב בו בסמוך מן הרב זלה"ה, או מן הזוהר עצמו.

והנה יום ד' לחדש תמוז שנת הת"ג התחלתי לכתוב פירוש כל האדרא רבא ובצד כל דבר ועניין כתבתי ביאור כל הנמצאים בספרים שלו (מהרש"ו והכוונה לקטעים הפותחים בשם דרושים), וגם בספרים החדשים (כגון

קול יעקב, ואדם ישר, ותולדות אדם ועוד). והרוב הוא שהבנתי מספרי הרב והזוהר (הם הדיבורים שמתחילים בתיבת צמח).

והנה זיכני השם שעשיתי הגה"ה לזוהר ולתיקונים מספר הרב ר' חיים זלה"ה שהם מן הרב זלה"ה עצמו. וגם עשיתי הגה"ה בתיבות ובנקודים שבין תיבה לתיבה לא חסר דבר. וכל הגה"ה שנמצאו בספר הזוהר אין לסמוך עליהם לפי שנעשו בשכל האנושי כל אחד עשה הגה"ה בספר הזוהר שלו כפי דעתו מחמת קושיא שמצא (בזוהר שנעשה) ברוח הקודש בהסכמת העליונים, כנודע כמה נשמות קדושים באו אצלו, רעיא מהימנא ואליהו זלה"ה וסבא דסבין וכיוצא בהן. והנה הגהות הרב זלה"ה ה"ה משיח ה' כנודע גדול מחוזה ונביא, הוא הרואה, ואין לו בזה ספק שהיה רואה כל מה שכתוב בספרים. ונמצא לפעמים שהגה"ה שבזוהר אחד מכוונת יותר עם הבנת הזוהר כפי שכלינו, והוא לפי שנעשה משכל אחד כשכלינו, ויש הגה"ה מן הרב זלה"ה שאין אדם יודע טעמה מגודל עומקה כמו לשון הזוהר, אבל לא מפני זה אני מאמין בהגה"ה אחרת קרובה להבנת רשב"י ע"ה, שבאמת ידעתי שבלתי נבואה נעשתה. ולכן זה יהיה למזכרת לכל הרואה לשון האידרא, שכל הגה"ה שבה ונקודות שבין האותיות נעתקו מן הזוהר הרב זלה"ה.

והנה הצרות צרורות ודאגות וחסרון כיס לא הניח הדעת פנוי, וגם החולאים גדולים והמגפה והרעב שסובבני גרמו שאחזו לי הקדחת רביעית וחלשו כחי לקצה האחרון.

בעוד זמן כל הנזכר עשיתי חיבור זה לעצמי, ואולי יבוא לידי זולתי, לכן הרואה אל ישים עלי חטא, אבל יסתכל כמה טרחתי בדוחק זמן הצרות הנזכר לקבץ כמה מאמרים ומורה מקום וכל הכללים (הם יונקים) (והדיוקים). והשם יתברך ברחמיו הגדולים יסיר כל צרה מכל עמו ישראל **וימהר קץ גאולתינו אמן**.

נשאר לנו להזכיר שבחיבור זה יש כמה פירושים, והם הנמצא כתוב עליו בספר הליקוטים או כוונות או דרושים, והנה (המה) מהספרים הידועים אצל החברים, והכתוב עליו חדוש הוא מספר אחד שאצלי שבו כתבתי מה שראיתי בספרים מחברים שלי שבדמשק ולא נתברר לי ממי הם. וכמו כן יש כאן פירוש והוא שהעתקתי שהיה כתוב עליו האר"י זלה"ה ומה שכתוב עליו מעץ חיים הוא מאותן ספרים שבדמשק הני"ל. ומה שכתוב עליו ספר אוצרות חיים או קהלת יעקב או עולת תמיד או אדם ישר הם מהספרים החדשים. והכתוב עליו הרב זלה"ה הוא מהכתבים החדשים, והם לבדם על ביאור האדרא זו. ולכן לא נזכר בשום ספר. וכל הכתוב עליו הרב ר' חיים הוא מביאור הרב ר' חיים עצמו שני"ל. והכתוב עליו צמח הוא הנראה לפי עניות דעתי.

ולפעמים בתחילת העמוד כתוב צמח בג[ליון] הוא משלי גם כן מה שבאותו העמוד. והמורה המקום שנמצאו, בדף ע' ב' או כ' ב', ר"ל שבעים דפים ע"ב, או עשרים (דפים) עמוד (ב') וכיוצא. וגם לפעמים נמצא כאן ביאור שישנו בספרים שלנו, וכתבתי אותו מספרים חדשים, מפני שבכל יש תוספת ויישוב לשון, ולכן כתבתי אותו משם הספרים שלי הני"ל. גם בקצת מקומות תמצא דף פלוני באורך, כוונתי הוא לומר שהדרושים שמהם העתקתי השייך בביאור הזוהר תחילתם וסופם שם באותו הספר של מורה מקום באורך. אבל מה שכתבתי כאן מאותו הדרוש לא חסר בה דבר.

ועתה אכתוב למה קראתי לספר זה **קול ברמה** והוא מכמה טעמים. ראשונה שכבר נודע שכל תיקון בביורו בפרצופים וקווים הכל נעשה מהמלכים דמיתו כנודע, שמקודם כל פרצוף נזכר באדרא פסוק **דואלה המלכים**, קודם פרצוף דא"א שכתוב בדף **קכ"ט קל"ה**, וכן קודם פרצוף זעיר אנפין ונוקביה. וכן בתוך ביאור המלכים כתוב במלך ראשון הכולל תלת עלמין שהוא כמניין ק"ב והוא הכולל שני המלכין הבאים אחריו, והנה **ק"ב** הוא מן ראשי תיבות **קו"ל ברמ"ה**, ובלע שהוא דעת כולל כל הח' וזהו בלע שבו נכללו ונבלעו השמונה, וזהו וימלך "באדם בלי"ע ב"ן בעו"ר ר"ת (ק"ב) [ח']. וכל **חכמת האמת תלויה** בתיקון הנזכר, וזהו סופי תיבות

(קו"ל ברמ"ה) ל"ה, הרי קבלה. והנה ברמה היא הבינה אשר ממנה יצאו מלכים הנזכר, רחל מבכה על בניה כי איננו (ירמיה ל"א י"ד), רחל מבכה על בניה לפי שאינם עוסקים בחכמה הזאת הממהר את הקץ, ולזה אין משיח בא שיאמר לה ה' אז מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, פירוש מנעי קולך מבכי היינו קול ברמה, ועיניך מדמעה היינו רחל מבכה, ושני פעמים דמע"ה, כנגד שני עינים, כמניין רח"ל (פעמים דמע"ה). שמוע שמעתי היינו נשמע על בניה כי איננו, כלומר כיון שביאת המשיח תלוי בתשובה ובעסק הזוהר ובחכמת הקבלה ואין בניה עוסקים בה אם אחד מעיר ושנים ממשפחה, כי אין מדרש קבוע בכל עיר ועיר כמו שיש בעסק התלמוד, ולכן איננו, אין בניה מושכים וממהרים את המשיח. וכן נאמר בספר קהלת יעקב, וזהו לשונו: ומה גם בדורינו זה עתה שהוא דרא בתראה וצריך להתגלות בו חכמת אמת כדי שיבוא משיח במהרה בימינו אמן. וכן ברעיא מהימנא דף קכ"ד ע"ב ובתיקונים דף י"ח ע"ב דבזכות הזוהר יגלה מלכא משיחא ובספר רנו ליעקב (ע"ח ח"ב דף קי"ט ע"א ד"ה להאר"י) בדרוש הרמב"ן זלה"ה וחביריו נאמר, ודע שהרמב"ן זלה"ה והראשונים היו יודעים בפרצופים אלא שדברו בהעלם גדול לרוב הגלות שלא ניתן רשות לגלות ולהתפשט האורות הגדולים מאחר שגברו הקליפות, וכל זר לא יאכל קודש. אמנם בעקבות משיחא כמו בדורינו זה התחילו האורות להתפשט ולהיות בראשונה כמו שהיה בזמן בריאת עולם מתוקן והתחיל להתקן מעט וכו' ע"כ.

והנה דרושי הרב זלה"ה מוכיחים שהוא גילה כל הפרצופים ותיקונם, ועל ידם יוכל האדם להבין ולהשכיל קצת מהזוהר ולקרוב הקץ. אבל מפני שאין מי שישים בלבו לעשות השתדלות והכנה שיהיה מדרשים³ העוסקים בחכמה זו, וכל אחד מבקש לחמו מן ההלכה מפני ההספקה, ורוב העוסקים בזו החכמה הם עניים ואין ידיו משגת לעסוק בחכמה זו בחכמת הקבלה כי אין עשיר שם על לב, והשם יתברך למענו (ישים) (יעשה) להביא משיח צדקינו במהרה בימינו וחרפת עמו יסיר.

פה ירושלים עיר הקודש תוב"ב חמשה ימים לחדש מנחם שנת הת"ן.

נאום המדבר יעקב בר חיים צמח נר"ו אמן ואמן

³ אין משתדלים לפתוח ושיבות וכוללים העוסקים בחכמה זו בכל עיר ועיר.